

Forelesning 5

Diverse komponenter/større system

Hovedpunkter

- Komparator
- Dekoder/enkoder
- MUX/DEMUX
- Kombinert adder/subtraktor
- ALU
- En minimal RISC - CPU

Komparator

Komparator - sammenligner to 4 bits tall A og B

- 3 utganger: $A=B$, $A>B$ og $A<B$

Eksempel: 4-bits komparator

Utgang $A=B$

Slår til hvis $A_0=B_0$ og $A_1=B_1$ og $A_2=B_2$ og $A_3=B_3$

Kan skrives: $(A_0 \oplus B_0)' (A_1 \oplus B_1)' (A_2 \oplus B_2)' (A_3 \oplus B_3)'$

Komparator - eksempel

Utgang $A > B$ slår til hvis:

$(A_3 > B_3)$ eller

$(A_2 > B_2 \text{ og } A_3 = B_3)$ eller

$(A_1 > B_1 \text{ og } A_2 = B_2 \text{ og } A_3 = B_3)$ eller

$(A_0 > B_0 \text{ og } A_1 = B_1 \text{ og } A_2 = B_2 \text{ og } A_3 = B_3)$

Kan skrives:

$$(A_3 B_3') + (A_2 B_2') (A_3 \oplus B_3)' + (A_1 B_1') (A_2 \oplus B_2)' (A_3 \oplus B_3)' + (A_0 B_0') (A_1 \oplus B_1)' (A_2 \oplus B_2)' (A_3 \oplus B_3)'$$

Komparator - eksempel

Utgang $A < B$ slår til hvis:

$(A_3 < B_3)$ eller

$(A_2 < B_2 \text{ og } A_3 = B_3)$ eller

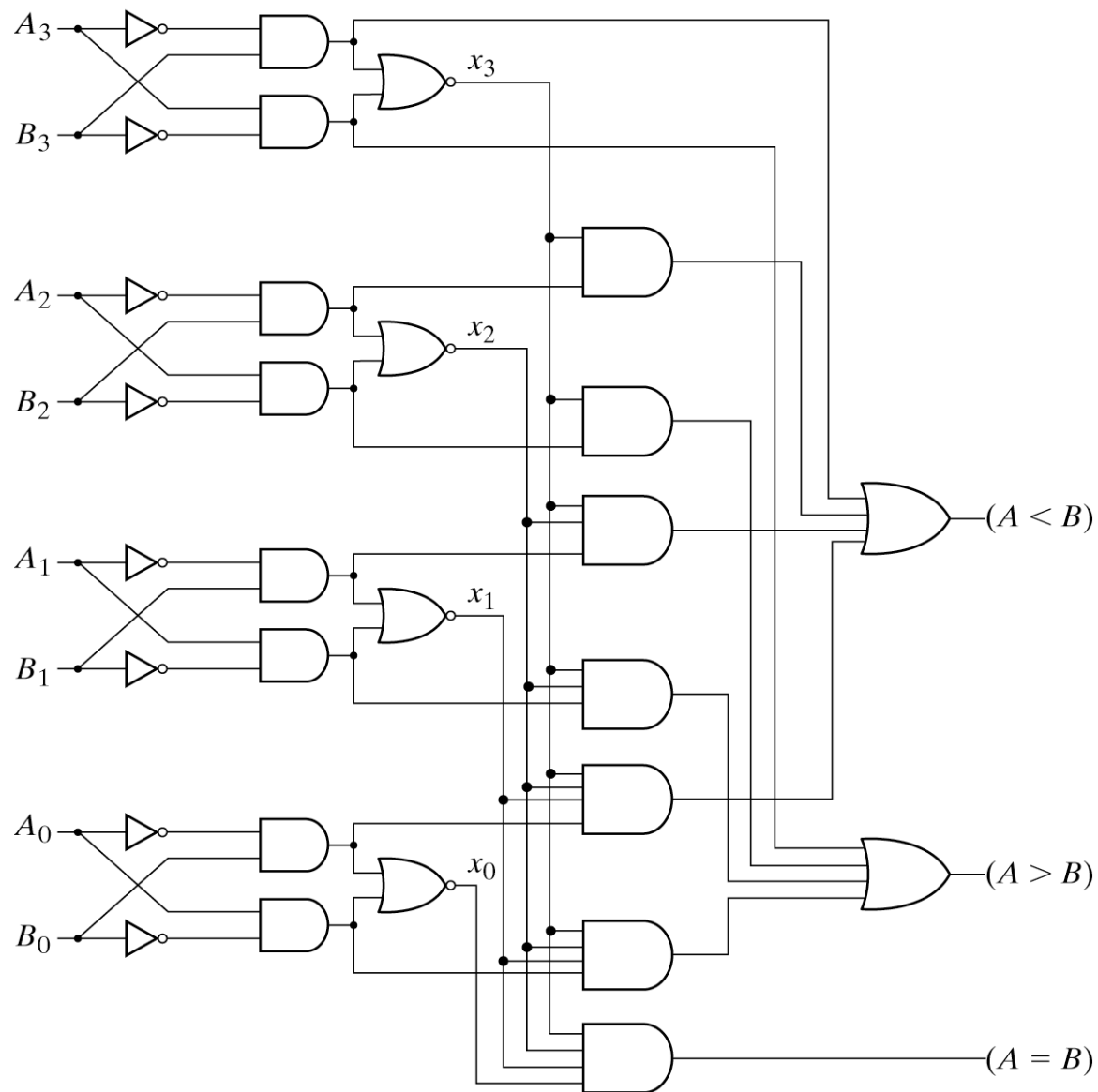
$(A_1 < B_1 \text{ og } A_2 = B_2 \text{ og } A_3 = B_3)$ eller

$(A_0 < B_0 \text{ og } A_1 = B_1 \text{ og } A_2 = B_2 \text{ og } A_3 = B_3)$

Kan skrives:

$$(A_3' B_3) + (A_2' B_2) (A_3 \oplus B_3)' + (A_1' B_1) (A_2 \oplus B_2)' (A_3 \oplus B_3)' + (A_0' B_0) (A_1 \oplus B_1)' (A_2 \oplus B_2)' (A_3 \oplus B_3)'$$

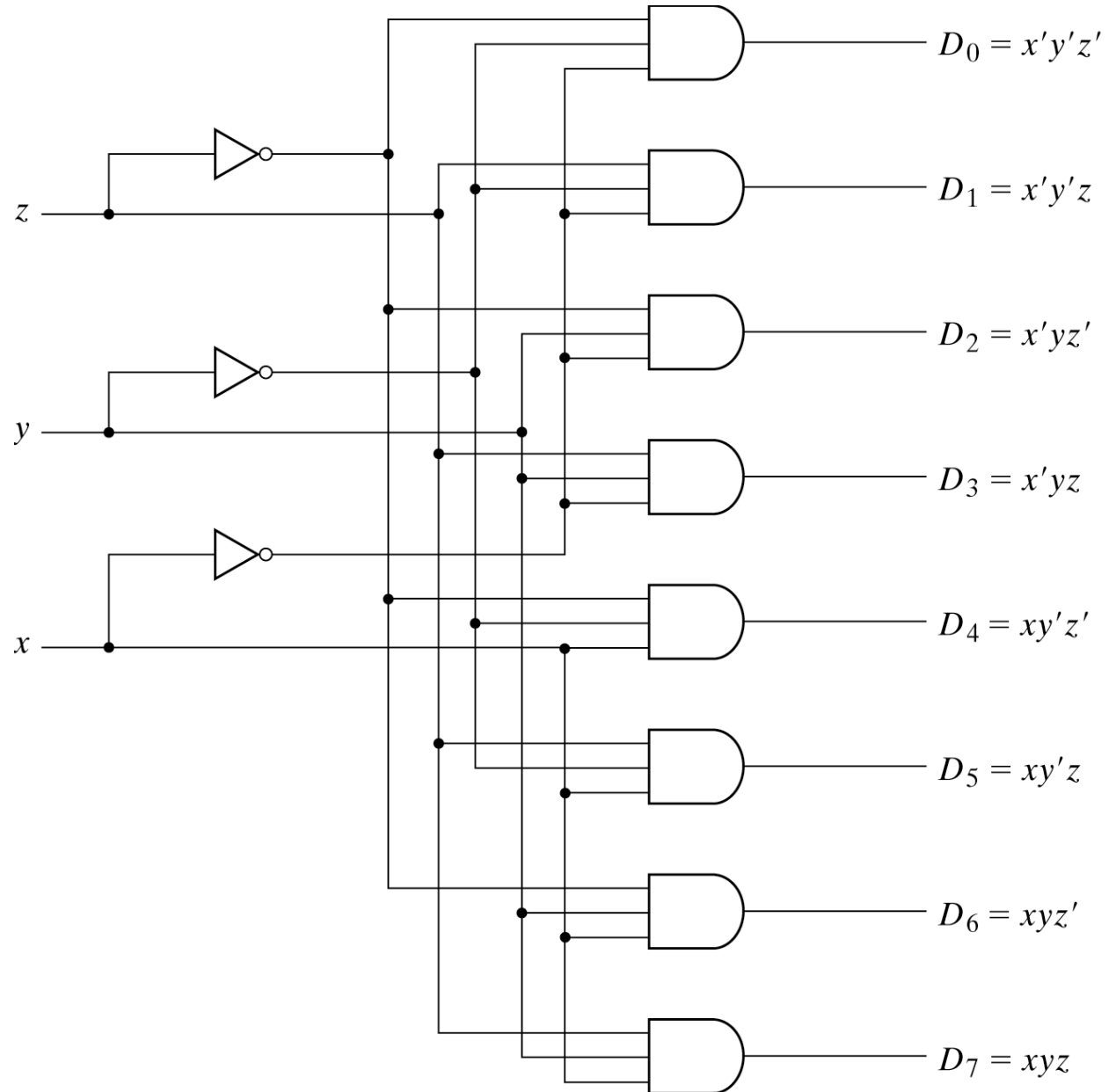
Komparator - eksempel

Dekoder

Dekoder - tar inn et binært ord, gir ut alle mintermer

Eksempel: 3bit inn / 8bit ut

Dekoder - sannhetstabell

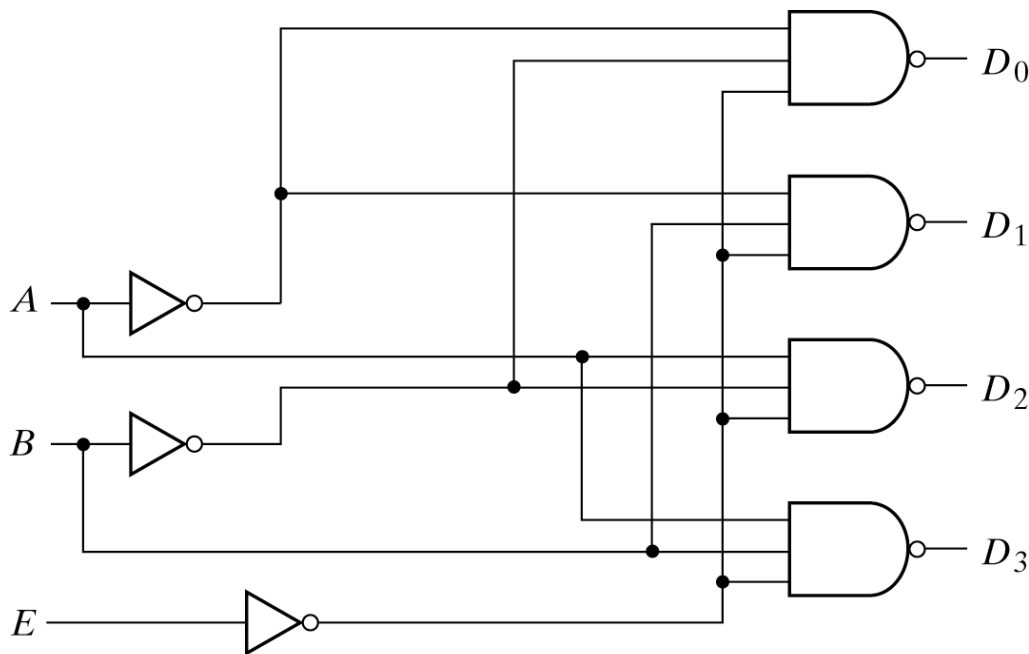
Eksempel: 3bit inn

Innganger			Utganger							
x	y	z	D ₀	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	D ₅	D ₆	D ₇
0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0
1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1

Dekoder - varianter

Enable input: Enable **aktiv** - normal operasjon.
Enable **inaktiv** - alle utganger **disablet**

NAND logikk: Inverterte utganger

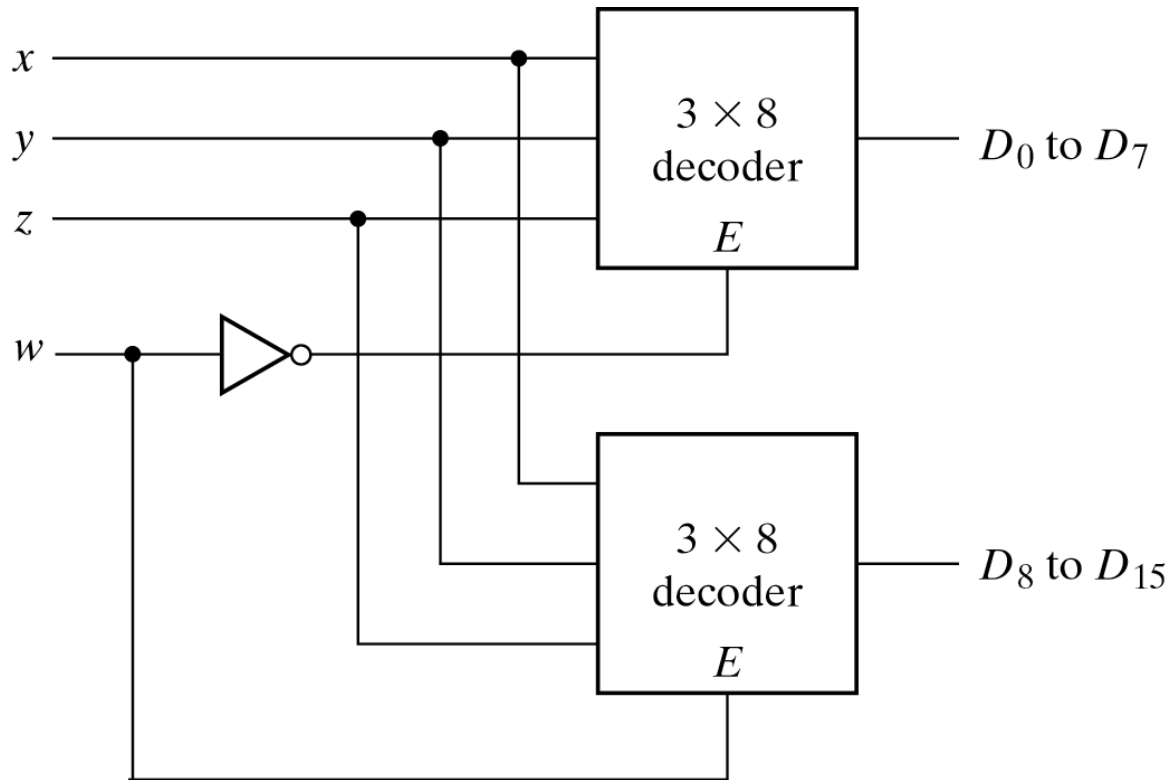
<i>E</i>	<i>A</i>	<i>B</i>	<i>D</i> ₀	<i>D</i> ₁	<i>D</i> ₂	<i>D</i> ₃
1	<i>X</i>	<i>X</i>	1	1	1	1
0	0	0	0	1	1	1
0	0	1	1	0	1	1
0	1	0	1	1	0	1
0	1	1	1	1	1	0

Eksempel

Aktiv "lav" enable inngang

Dekoder - parallellkobling

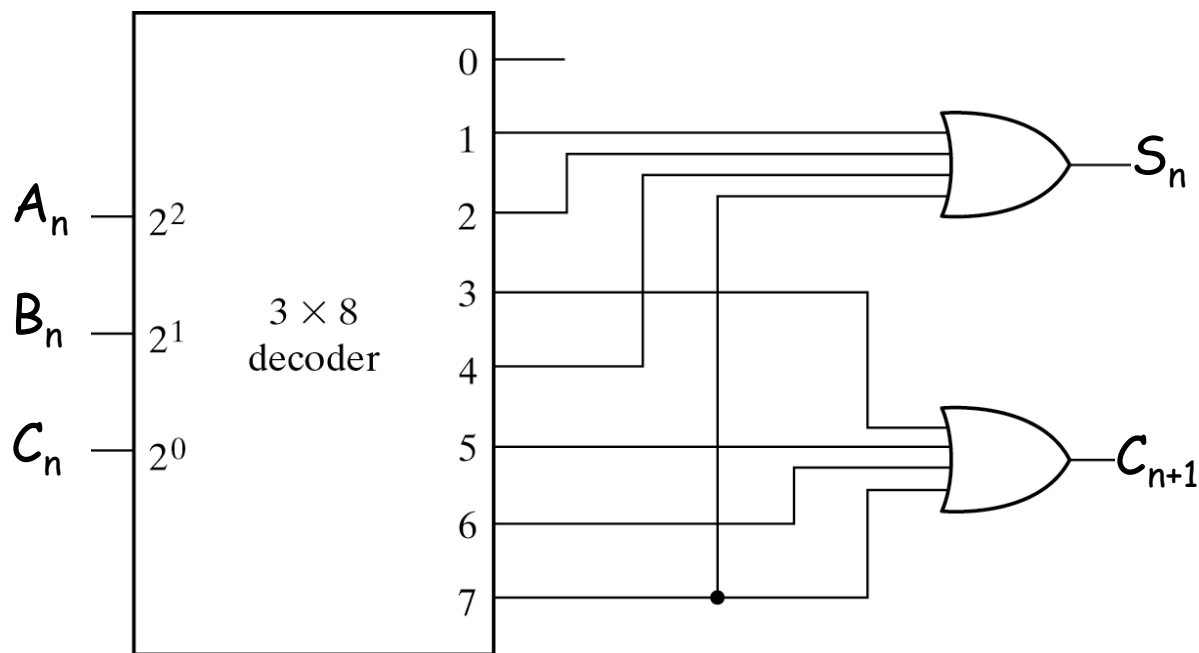
Eksempel: Lager en 4x16 dekode fra 2stk 3x8 dekodere med enable innganger

Dekoder - generering av logiske funksjoner

Dekoder - elektrisk sannhetstabell. Kan generere **generelle logiske funksjoner** direkte fra mintermene på utgangen

Eksempel:
Fulladder

Enkoder

Enkoder - motsatt av dekode

Eksempel: 8x3 enkoder

Innganger								Utganger		
D ₀	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	D ₅	D ₆	D ₇	x	y	z
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0
0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1
0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0
0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1
0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0
0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1

$$x = D_4 + D_5 + D_6 + D_7$$

$$y = D_2 + D_3 + D_6 + D_7$$

$$z = D_1 + D_3 + D_5 + D_7$$

Antar at det ikke
eksisterer andre
inngangskombinasjoner

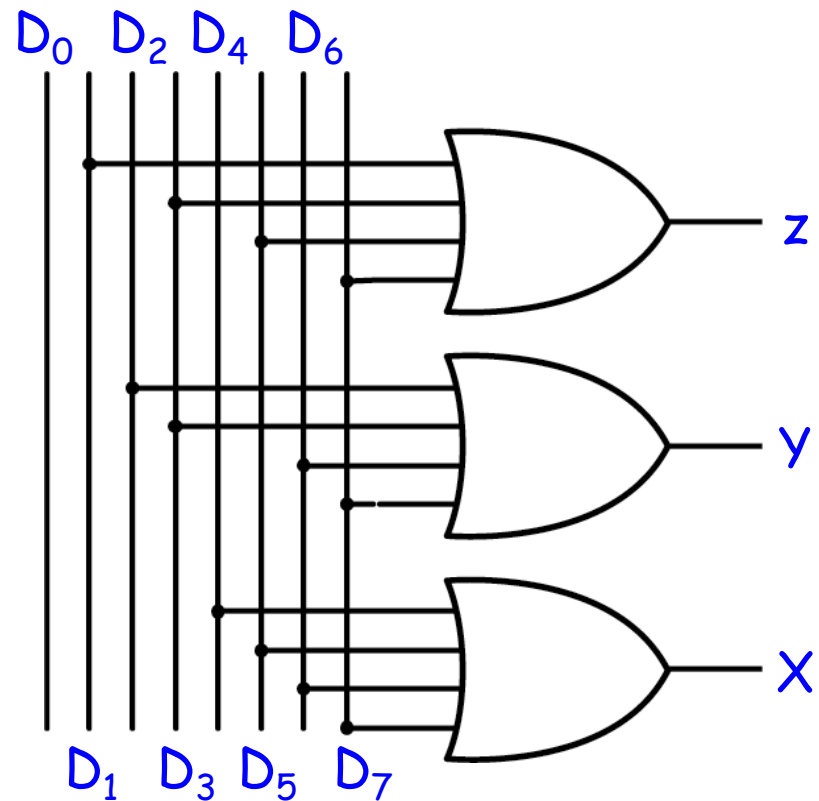
Enkoder

Eksempel

$$x = D_4 + D_5 + D_6 + D_7$$

$$y = D_2 + D_3 + D_6 + D_7$$

$$z = D_1 + D_3 + D_5 + D_7$$

Prioritets-enkoder

Problem i enkodere: Hva hvis man får flere "1"ere inn samtidig?

Løsning: Prioritets-enkoder

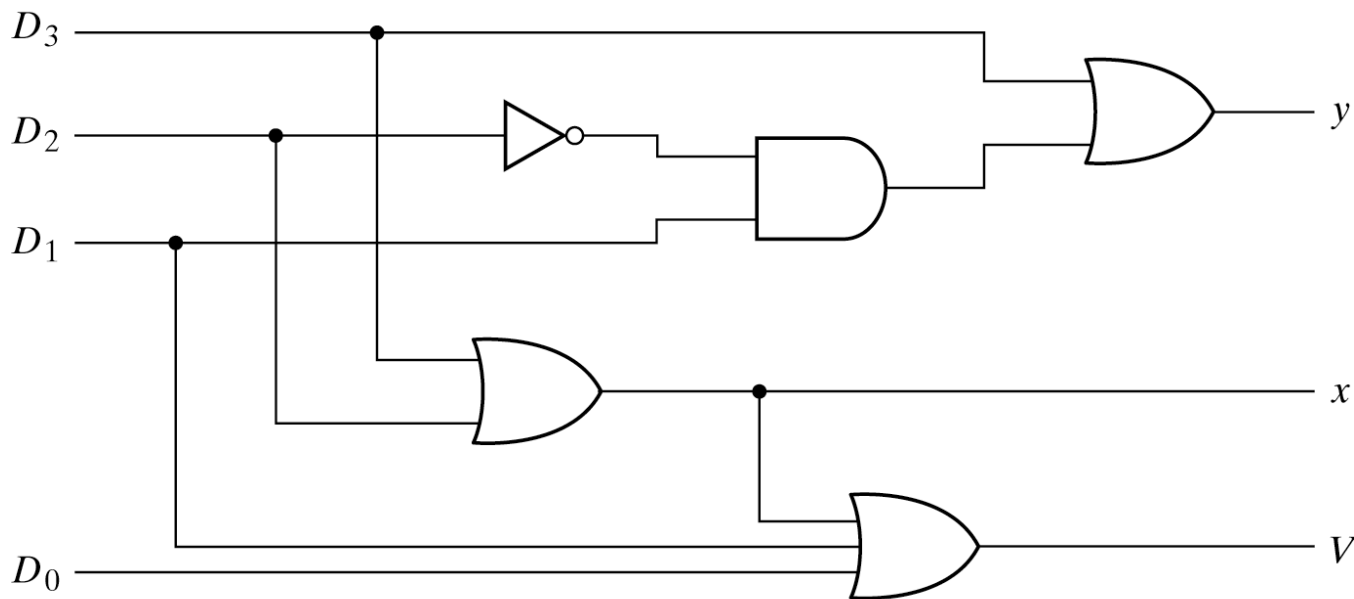
Hvis flere "1"ere
inn - ser kun på
inngang med høyst
indeks (prioritet)

Eksempel: 8x3
prioritets-enkoder

Innganger								Utganger		
D ₀	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	D ₅	D ₆	D ₇	x	y	z
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
x	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
x	x	1	0	0	0	0	0	0	1	0
x	x	x	1	0	0	0	0	0	1	1
x	x	x	x	1	0	0	0	1	0	0
x	x	x	x	x	1	0	0	1	0	1
x	x	x	x	x	x	1	0	1	1	0
x	x	x	x	x	x	x	1	1	1	1

Prioritets-enkoder

Eksempel: 4x2 prioritets-enkoder med "valid" utgang

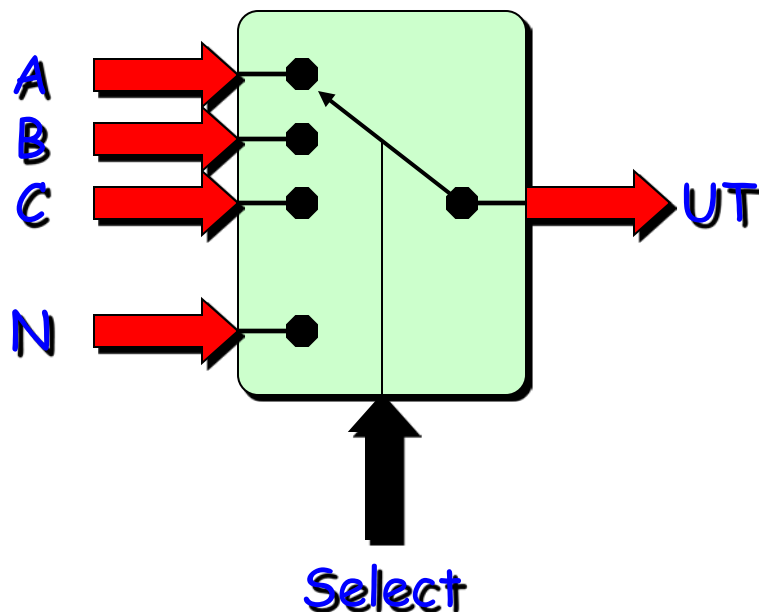

"V" signaliserer at minst en inngang er "1"

Multiplekser

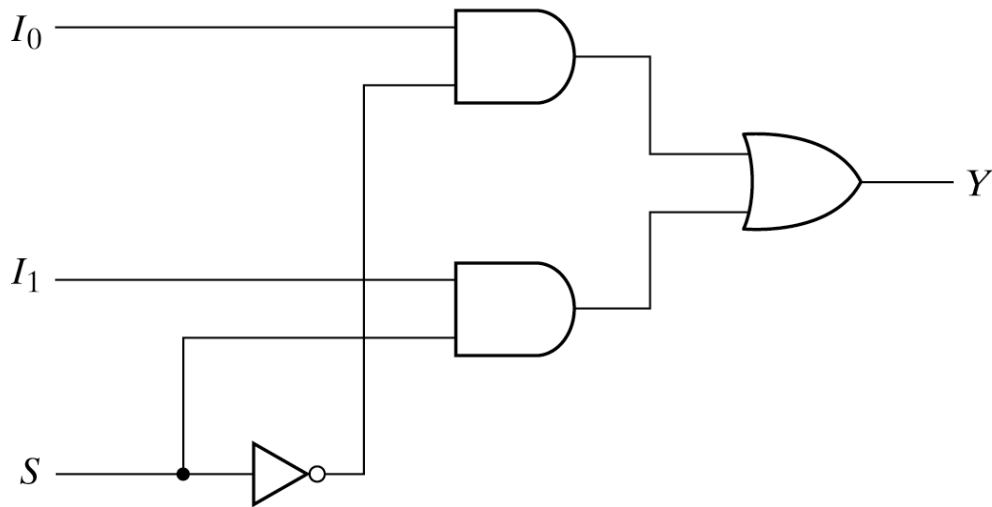
Multiplekser (MUX) - velger hvilke innganger som slippes ut

Hver inngang kan bestå av **ett** eller **flere** bit

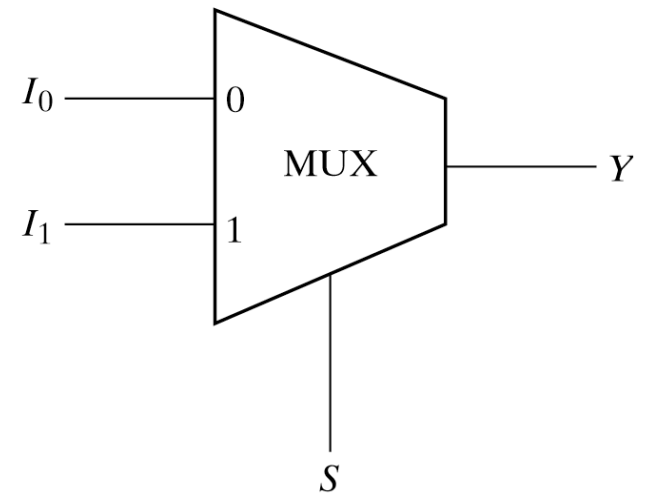

MUX

Eksempel: 2-1 MUX

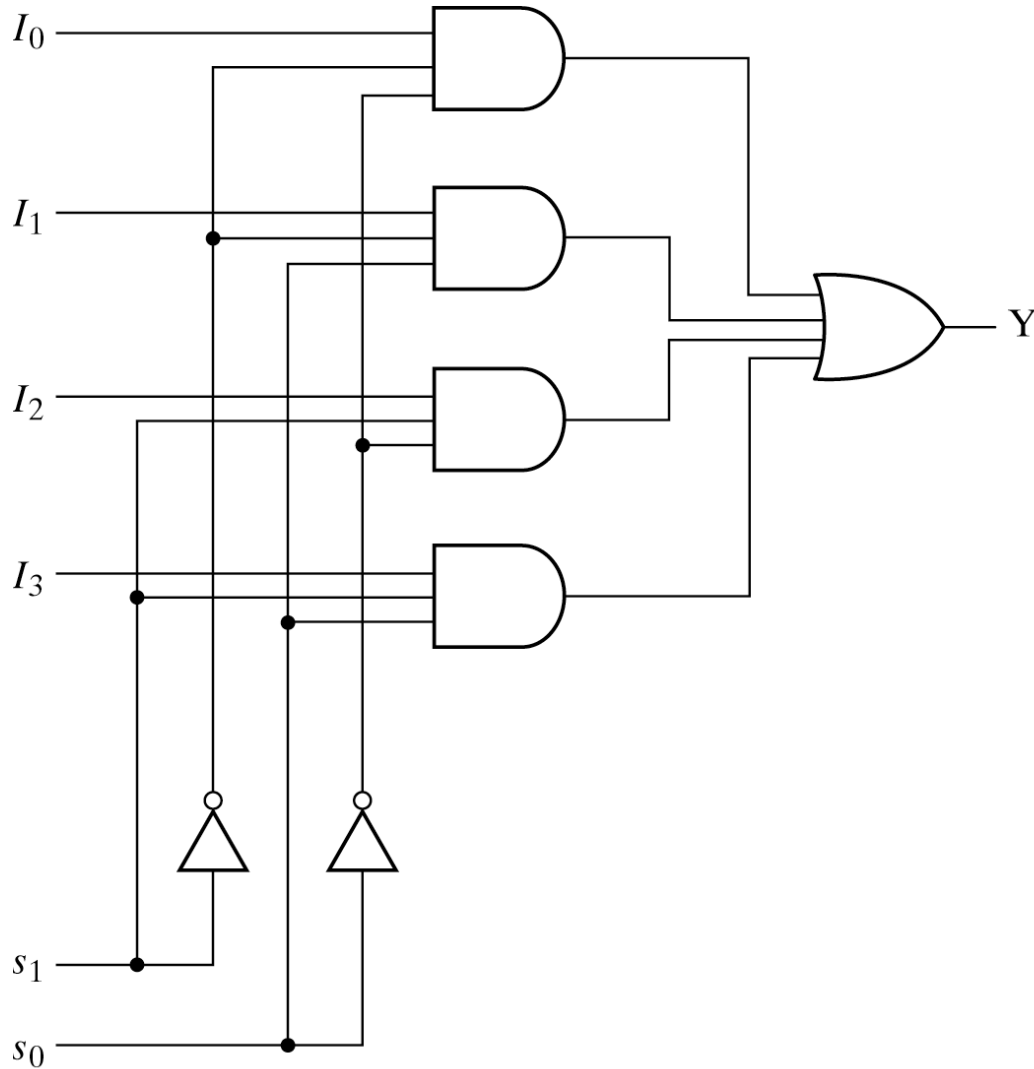

Implementasjon

Symbol

MUX

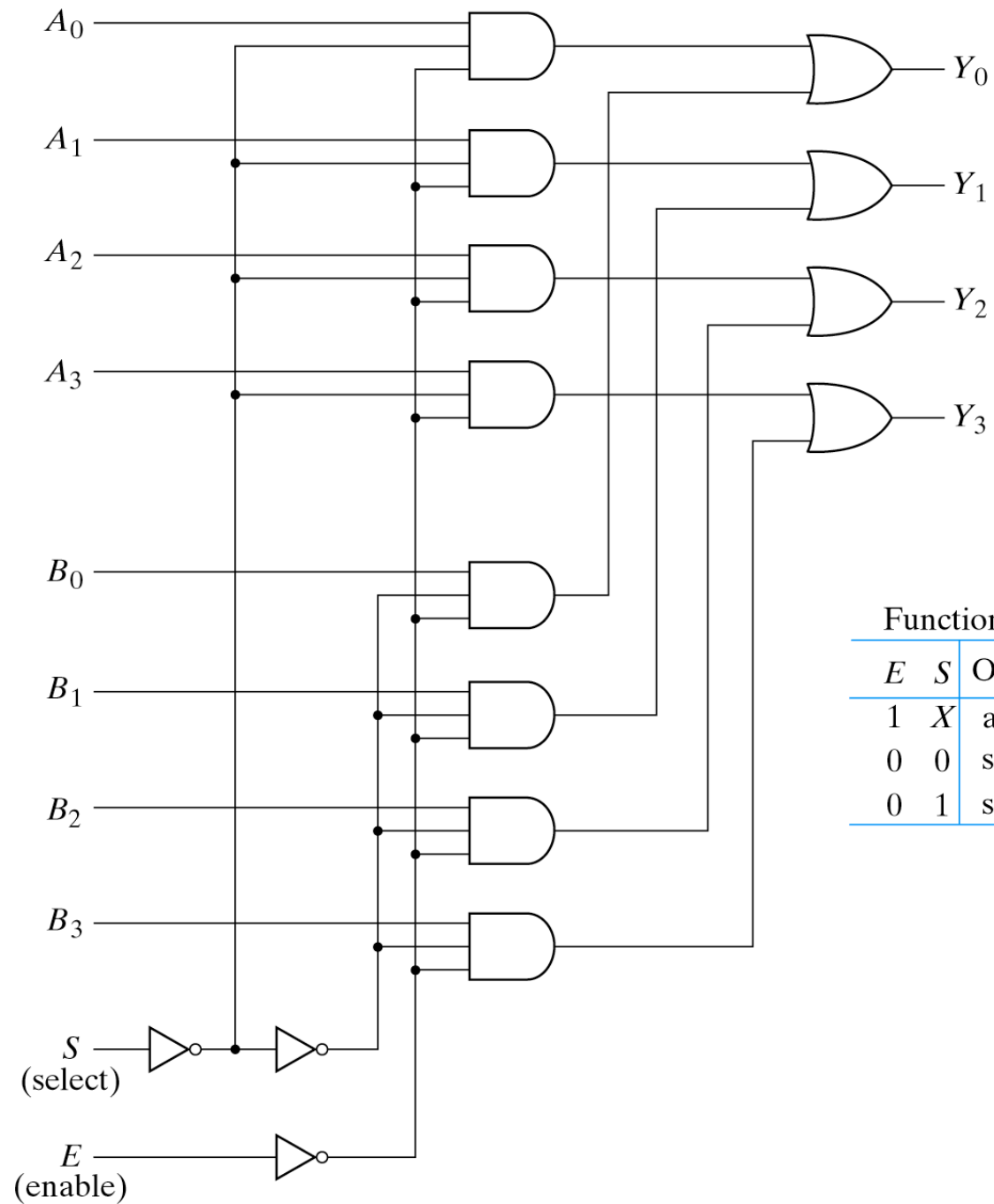

s_1	s_0	Y
0	0	I_0
0	1	I_1
1	0	I_2
1	1	I_3

(b) Function table

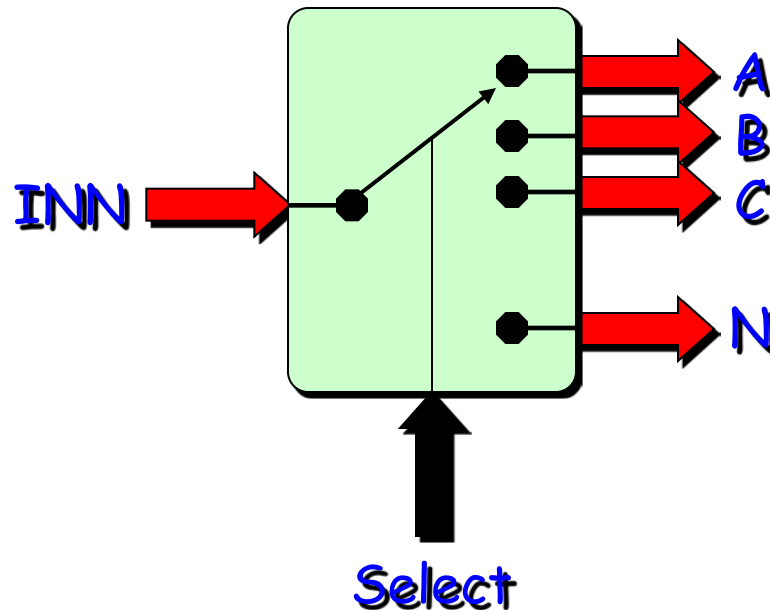
MUX

Eksempel:
2-1 MUX

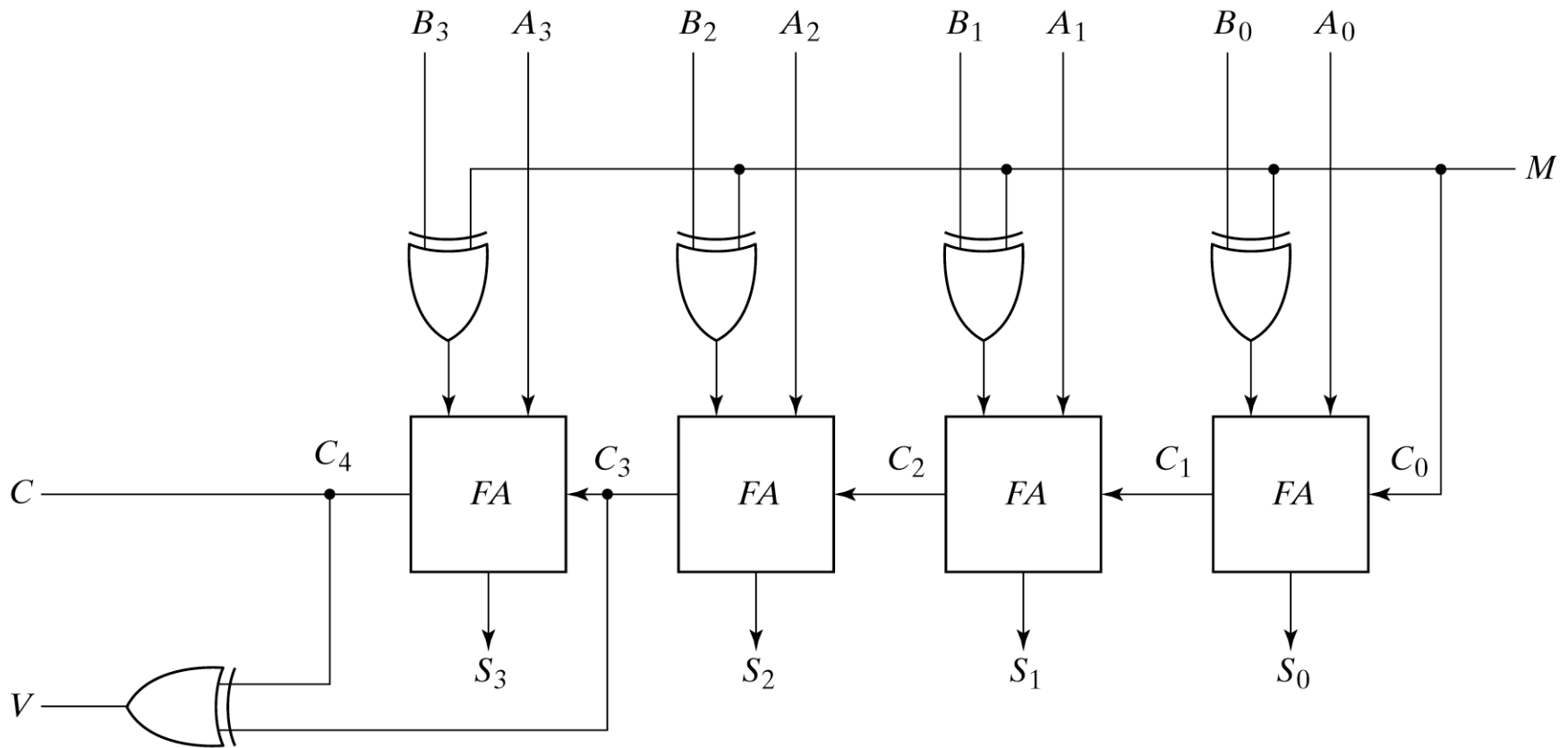

Demultiplekser

Demultiplekser - motsatt av multiplekser

Kombinert adder/subtraktor

$M=0$: adder / $M=1$: subtraktor / V : overflow bit

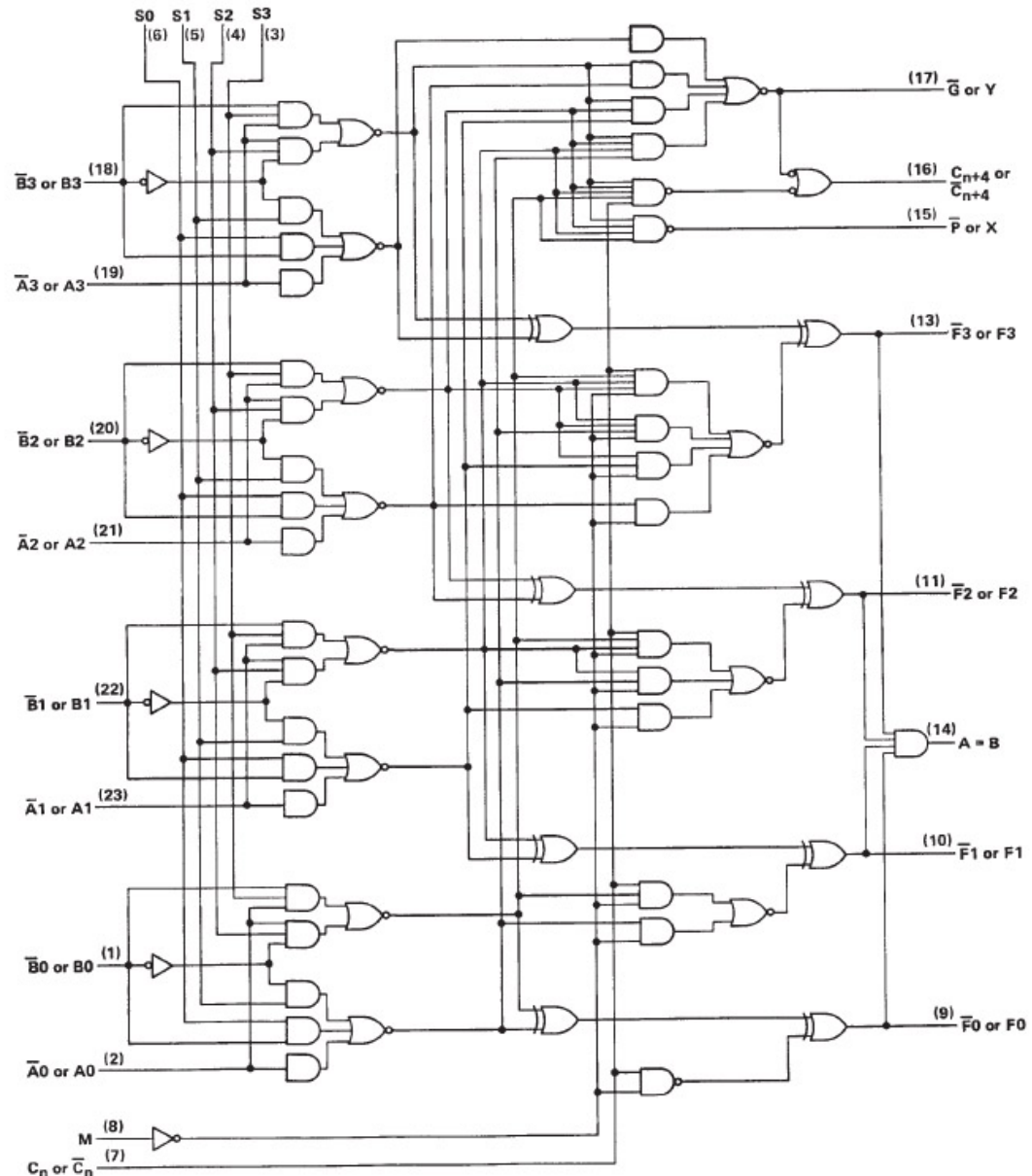
ALU

ALU -
Arithmetic
Logic Unit

Generell
regneenhet

Eksempel:
SN74LS181
4bit utbyggbar
ALU
30 forskjellige
operasjoner

logic diagram (positive logic)

ALU - SN74LS181

SELECTION				ACTIVE-HIGH DATA		
				M = H	M = L; ARITHMETIC OPERATIONS	
S3	S2	S1	S0	LOGIC FUNCTIONS	$\overline{C}_n = H$ (no carry)	$\overline{C}_n = L$ (with carry)
L	L	L	L	$F = \overline{A}$	$F = A$	$F = A \text{ PLUS } 1$
L	L	L	H	$F = \overline{A + B}$	$F = A + B$	$F = (A + B) \text{ PLUS } 1$
L	L	H	L	$F = \overline{A}B$	$F = A + \overline{B}$	$F = (A + \overline{B}) \text{ PLUS } 1$
L	L	H	H	$F = 0$	$F = \text{MINUS } 1 \text{ (2's COMPL)}$	$F = \text{ZERO}$
L	H	L	L	$F = \overline{A}B$	$F = A \text{ PLUS } \overline{A}B$	$F = A \text{ PLUS } \overline{A}B \text{ PLUS } 1$
L	H	L	H	$F = \overline{B}$	$F = (A + B) \text{ PLUS } \overline{A}B$	$F = (A + B) \text{ PLUS } \overline{A}B \text{ PLUS } 1$
L	H	H	L	$F = A \oplus B$	$F = A \text{ MINUS } B \text{ MINUS } 1$	$F = A \text{ MINUS } B$
L	H	H	H	$F = \overline{A}B$	$F = \overline{A}B \text{ MINUS } 1$	$F = \overline{A}B$
H	L	L	L	$F = \overline{A} + B$	$F = A \text{ PLUS } AB$	$F = A \text{ PLUS } AB \text{ PLUS } 1$
H	L	L	H	$F = \overline{A \oplus B}$	$F = A \text{ PLUS } B$	$F = A \text{ PLUS } B \text{ PLUS } 1$
H	L	H	L	$F = B$	$F = (A + \overline{B}) \text{ PLUS } AB$	$F = (A + \overline{B}) \text{ PLUS } AB \text{ PLUS } 1$
H	L	H	H	$F = AB$	$F = AB \text{ MINUS } 1$	$F = AB$
H	H	L	L	$F = 1$	$F = A \text{ PLUS } A^\dagger$	$F = A \text{ PLUS } A \text{ PLUS } 1$
H	H	L	H	$F = A + \overline{B}$	$F = (A + B) \text{ PLUS } A$	$F = (A + B) \text{ PLUS } A \text{ PLUS } 1$
H	H	H	L	$F = A + B$	$F = (A + \overline{B}) \text{ PLUS } A$	$F = (A + \overline{B}) \text{ PLUS } A \text{ PLUS } 1$
H	H	H	H	$F = A$	$F = A \text{ MINUS } 1$	$F = A$

CPU

- CPU – Central Processing Unit
- "Hjernen" i en vanlig seriell datamaskin
- Von Neuman prinsippet – all data som skal behandles må innom CPU'en
- En CPU styres av programkode. Denne koden består av et sett med lavnivå (maskinkode) instruksjoner
- Maskinkode-instruksjoner er det laveste nivået man kan programmere på
- Programmering direkte i maskinkode kan i teorien gi optimale programmer (hastighet/plass), men blir fort ekstremt tungvint og uoversiktlig for større program

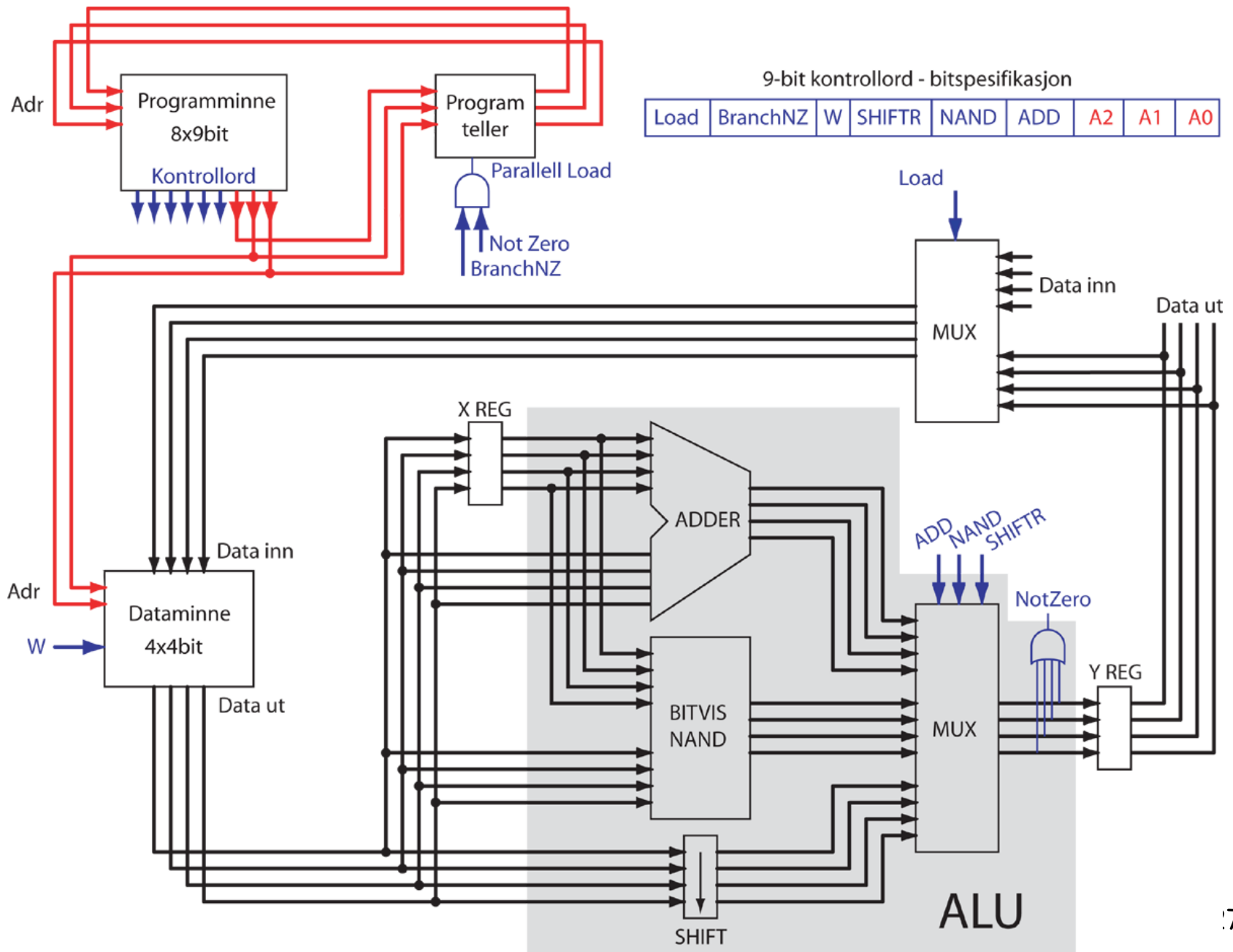
RISC - CPU

- **RISC** - Reduced Instruction Set Computer (få maskinkode-instruksjoner)
- **RISC**-prinsippet brukes idag i alle moderne CPU'er. (CISC instruksjoner (x86-64) blir oversatt on chip)
- Dess **færre maskinkodeinstruksjoner** man har til rådighet dess **flere mellomoperasjoner** må man utføre
- Dess **færre maskinkodeinstruksjoner** man har dess **raskere** kan de utføres (til en viss grad)
- **RISC** prosessorer tar i utgangspunktet **mindre plass** enn CISC (Compleks Instruction Set Computer) prosessorer

En minimal RISC - CPU

- Vi vil nå presentere en **ekstrem RISC** prosessor med kun **6 instruksjoner**. (Pentium4 CISC har >200)
- Den følgende RISC prosessoren er kraftig forenklet, men er **fullt funksjonell**, og med mer minne kan den utføre **alle oppgaver** man kan forvente av en vanlig CPU
- Den følgende RISC prosessoren kunne ha vært **forenklet ytterligere** men dette er ikke gjort av pedagogiske grunner

Komplett CPU: 4-bit databuss / 3bit adressebuss

Virkemåte

- Alle delene til CPU klockes av ett felles klokkesignal
- Innholdet i programtelleren angir adressen til neste instruksjon i programminnet.
- Programtelleren øker instruksjonsadressen med 1 for hver klokkeperiode (hvis den ikke skal gjøre et hopp)
- Når en ny instruksjon (kontrollord) lastes ut av programminnet vil de 6 første bittene i kontrollordet (OP-koden) direkte styre hva som skjer i systemet:
- Siste del av kontrollordet (3bit) brukes til å angi adresse i dataminnet for hvor data skal inn/ut evt. adresse i programminnet for hopp

Kontrollord (OP kode)

- Bit nr. 8 (load) styrer en MUX som velger om data inn til dataminne skal komme utenifra (IO) eller fra Y register
- Bit nr. 7 (branchNZ) (hopp hvis resultat ikke er 0) avgjør om programteller skal telle opp eller laste inn ny adresse (parallell load) hvis siste beregning i ALU ikke gir 0
- Bit nr. 6 (write) styrer om dataminnet skal lese ut data eller skrive inn ny data. (data som blir lest inn vil samtidig være tilgjengelig ut i dette systemet)

Kontrollord (ALU)

ALU-en utfører 3 operasjoner samtidig

- 1) Addisjon av nåværende data med forrige data (fra X registret)
 - 2) Bitvis NAND av nåværende data med forrige data
 - 3) Høyre shift av nåværende data
- Bit nr. 5 (shift) velger det høyre-shiftede resultatet ut fra ALU-en
 - Bit nr. 4 (NAND) velger det bitvis NANDede resultatet ut fra ALU-en
 - Bit nr. 3 (ADD) velger addisjons resultatet ut fra ALU-en

Kontrollord (adressedel)

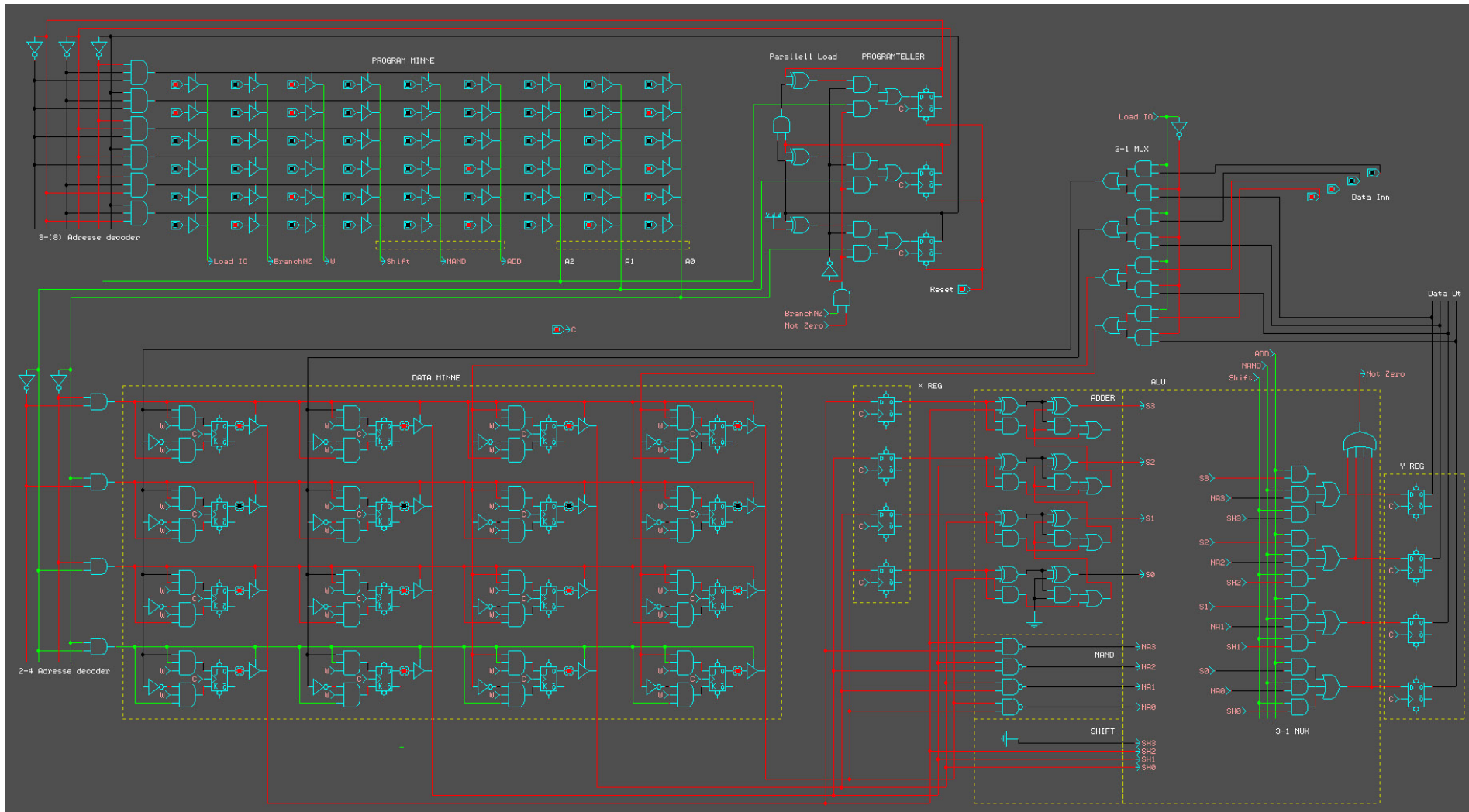
- Bit nr. 2 (A2) bit nr.2 i adresse for hopp
- Bit nr. 1 (A1) bit nr.1 i adresse for hopp / data
- Bit nr. 0 (A0) bit nr.0 i adresse for hopp / data

En minimal RISC - CPU

Kommentarer:

- Ordbredden på databussen er her satt til 4bit. Man kan uten videre utvide denne til 32-64bit hvis behov
- Antall ord i data/programminnet (her valgt til 4/6) kan utvides til hva man måtte ønske
- Lengden på OP-koden kan reduseres hvis man bruker binær koding
- ALU-en kan utvides med flere direkte regneoperasjoner for å spare mellomregninger
- Osv. (mange muligheter for å utvidelser).

Komplett CPU: Funksjonell Diglog-implementasjon

Maskinkode-instruksjoner (kontrollordet i programminnet)

Bit nr.	8	7	6	5	4	3	2	1	0
	Load	BranchNZ	W	ShiftR	NAND	ADD	A2	A1	A1
Hent data fra angitt minneadresse og utfør ADD med forrige data	0	0	0	0	0	1	X	A1	A0
Hent data fra angitt minneadresse og utfør BIT-NAND med forrige data	0	0	0	0	1	0	X	A1	A0
Hent data fra angitt minneadresse og shift data ett bit til høyre	0	0	0	1	0	0	X	A1	A0
Skriv data til angitt minneadresse	0	0	1	X	X	X	X	A1	A0
Load data fra IO til angitt minneadresse	1	0	1	X	X	X	X	A1	A0
Hopp til angitt programadresse hvis forrige data ikke ble 0	0	1	0	X	X	X	A2	A1	A0

RISC program-eksempler

Eksempel 1: Ta inn to tall fra IO, adder tallene og gi svaret til IO. Løsning:

0. Les inn første tall fra IO, og legg det i dataminne nr. 00

Maskinkode: 101 000 000

1. Les inn neste tall fra IO, og legg det i dataminne nr. 01

Maskinkode: 101 000 001

2. Hent ut siste tall fra dataminne 01 (legges i X reg)

Maskinkode: 000 000 001

3. Les ut første tall fra dataminne 00, og utfør ADD med forrige tall (som er innholdet i dataminne 01)

Maskinkode: 000 001 000

4. Skriv resultat til (for eksempel) dataminne nr. 10

Maskinkode: 001 000 010

(Databussen er direkte synlig for IO)

RISC program-eksempler

Eksempel 2: Implementasjon av for-løkke

Java kode

```
int k;  
int n;  
k = IO.inInt();  
for (n=0; n<k; n++)  
    ... ;  
...
```

Hva vi setter CPU til å gjøre

```
// velger dataadresse 01  
// velger dataadresse 10  
// Henter k fra IO  
  
// Her kan man legge hva som helst  
// k = k-1, hopper tilbake hvis k≠0  
// Neste instruksjon
```

*Vår RISC kan ikke subtrahere direkte. Legger derfor først inn 1111 (2er komplement for -1) i dataminne 00. Kan så addere -1 til k underveis i løkken₃₆

RISC program-eksempler

Eksempel 2: Implementasjon av for-løkke

0. Les inn "-1" (1111) fra IO (for enkelhetens skyld) og legg det i dataminne nr. 00. Maskinkode: 101 000 000
1. Les inn "k" fra IO, og legg det i dataminne nr. 01. Maskinkode: 101 000 001
2. Hent fram "-1" fra dataminne. Maskinkode: 000 000 000
3. Hent fram "k" fra dataminne og ADD med forrige data (-1). Maskinkode: 000 001 001
4. Lagre resultat til "k". Maskinkode: 001 000 001
5. Hopp til program linje nr. 2 så lenge resultatet ikke er 0. Maskinkode: 010 001 010

Hovedpunkter

- Komparator
- Dekoder/enkoder
- MUX/DEMUX
- Demultiplekser
- Kombinert adder/subtraktor
- ALU
- En minimal RISC - CPU